

TARİHTEN GÜNÜMÜZE DİYARBAKIR'DA SU SORUNU

Diyarbakır'ın bilinen en eski su isale hattı, kesin tarihi belli olmamakla beraber 1535 tarihinde Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırılmıştır. Şehre 14 km mesafede bugün Serapgüzeli köyü diye bilinen ve Gözeli mevkiinde bulunan kaynaktır. Diyarbakır tarihinde önemli bir yere sahip olan kaynak Hamravat Suyu adıyla ünlüdür.

Hamravat Suyu'nun şehre getiriliş tarihi, ilgili kaynaklarda değişik olarak verilmiştir. Evliya Çelebi, suyun h. 941(m. 1535) tarihinde getirildiğini yazar.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Zahuri Danışman Yayını, c. 6, s. 127, 1970. Evliya Çelebi Hamravat suyu için der ki: "....Eski bilginler, bu Hamravat suyu içine pamuk koyup sonra yine tartmışlardır....İstanbul'da Eski Saray kapısı önündeki biricik çeşme suyundan ıslanıp kuruyan pamuk ile, bu Diyarbekir Hamravat Suyunun pamukları beraber tartılmıştır. Bu kadar hafif sudur. Eğer pamuğu ağır olsa, acı olup faydasızlığına delalet ederdi.

Bu Hamravat Suyu'nun safra, soda ve balgamı mahveylediği tecrübe ile malumdur. Hatta Osmanoğullarından İbrahim Han bu suyun vasıflarını duyunca, "Elbette bana Diyarbekir'den Hamravat Suyu gelsin!" diye hat-ı şerif ile dergah'ı ali kapıcı-başısı, memuren Diyarbekir'e gelmiştir. O zaman efendimiz Melek Ahmet Paşa, Kara-Amid valisi idi. Paşa, padişah emrini görünce baş üstüne deyip, onar okka su alır, altı adet gümüşten ve altı kurşundan ve altı adet tutyadan ve altı adet çam boduçlarından, toplam olarak 24 adet gümgümlere sular doldurup ve ağızlarını mühürleyip, gelen kapıcı-başıya on kese de ihsan verip teslim eyledi. Onatlı kese dahi gümgümlerin masrafını çekip ılgar ile Hamravatı İbrahim Hana gönderdi. Allah'ın hikmeti bu soğuk saf su İstanbul'a girdiği gün, yeni padişahın tahta oturduğu gün olup, bu Hamravat Suyu, Sultan İbrahim'in oğlu Dördüncü Mehmet Han'a nasip olmuştur.

1056 Recebinin onsekizinci cumartesi günü, ikindiden sonra tahta oturduğu vakit, ilk olarak Hamravat Suyu içti. Sözü'n kisası bu Hamravat Suyu Diyarbekir'in yüz suyudur."

Basri Konyar da aynı görüşe katılmakta ve şunları eklemektedir: "Kanuni bu suyun yayılan şöhretine alaka göstermekten fariğ olamadı. Mimar Sinan'ın kalfası Kastamonulu Kasım Çelebi'yi bu hayırlı işi

başarmaya memur etti. Şehre 14 kilometre mesafede bulunan bu su, fen erbabının bugün bile hayretle gördükleri en ince ve derin hesaplarla, kaynağındaki irtifa seviyesini, geçtiği ivicacı ve tümsekli yerlerde hiç kaybetmemek için tünellerden geçirilerek ve Bağlar mevkiinde Hükümet Konağının bulunduğu yerden otuz bir metre yüksekliği sağlanarak bu suretle en yüksek evlerin en üst katlarına çıkabilecek bir boy ve durumda kalması temin edilmiştir. (1)(2) (3)

Kantaralar

Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle Mimar Sinan'ın Kastamonulu kalfası Kası Çelebi tarafından taş kanallar içinde güney surlarına kadar getirilen Hamravat suyunun kente dağılımını sağlamak üzere 27 müstakil ayak üzerine yaptırılan KANTARALAR (Su kemerleri) asırlarca kullanıldıktan sonra, 1935 yılında Vali Nizameddin Beg zamanında suyun künklere alınması sırasında yıktırıldı ve taşları alınarak resmi binaların yapımında kullanıldı(4) (Diyarbakır kalesi ve kantaralar(N.satıcı))

Su Kemerleri (Kantaralar) - DİYARBAKIR).(N.satıcı)

Mustafa Akif Tütenk Diyarbakır suları ile ilgili makalesinde; Diyarbakır sularının sur içindeki kaynaklar ve şehre dışarıdan getirtilen menbaalar olarak ikiye ayırır. Sur içindeki Ayn-ı Zülal (**Aynzele, Balıklı**), Ali Dede ve Kal'a suyu olmak üzere üç kaynağın varlığını ifade eder ve ekler Tütenk: "Şehir içi menbaalarında Çift Kapıdaki Ayn-i Zülal (Anzele) suyu İç Kale (Kal'a) suyundan daha büyük ve bol olup birçok caminin ihtiyacını giderdikten sonra (Mardin Kapıda'ki) Sultan Şuca Çeşmesi'ne kadar varmaktadır." (5)

Diyarbakır'ın Önemli Su Kaynakları Şöyle Özetlenebilir

- Urfa kapısının hemen dışında,sur duvarının eteğinde,tepe üzerinde bir su fışkırmaktadır
- Kente girdiği yerde Ulu cami ve çeşmelere doğru kollara ayrılan,dereyi andırır(Bakıla) bir 3.kaynaktan
- Kale içinde yer alan 3 çeşmeyi ve buna bağlı bir çok değirmeni çalıştıran bir su Nasır-ı Hüsrev beş değirmen taşını çevirecek kadar bir sudan sözediyor.Evliya Çelebi buna kent sularından kaynaklanan bir su,değirmenleri döndürüyor,saraya kadar ulaşıyor,şelale ve sel haline dönüşerek Dicle'ye karışıyor bilgisini ekler.

Bilindiği gibi, Diyarbakır surlarını batı ve kuzey yönünde bir yapay kanal savunmada yardımcı olmak üzere dolanıp, Fis kayasından aşağıya akıyordu. Bu kaynaklar, böylesine bir kanalı besliyor olabilir. Bilindiği gibi Urfa kapısının biraz güneyinde içeride,sur duvarına bitişik günümüze gelen bir değirmen vardı.

Diyarbakır batıdan doğuya (Bağlar semtinden

kente doğru) az inişli (eğimli) bir düzlük üstünde olduğundan kentin (suriçi) batı yakasından surlarla beslenmesi topoğrafyasından kaynaklanır. Ali Pınar Köyü ve kaynağı, Hamravat suyu, Çift kapının hemen içindeki Ayn Zeliha gözesi hep bu yöndedir. Kentin kuzeydoğusunda yer alan İç kale suyunun nereden geldiği gizli tutulduğu için bilinmemektedir ve buradan doğruya akan suları günümüzde de birkaç değirmen çalıştırıp, bahçeleri sulayarak Dicle'ye karıştır(9)

1949 yılında Diyarbakır'ı ziyaret eden gazeteci Cahit Beğenç izlenimlerini Ulus gazetesinde yazmış, Diyarbakır ve Raman isimli kitabında da bu izlenimlerini detaylandırmıştır. '1928'de Vali Nizamettin Ataker, Kanuni'nin getirdiği suyu demir boruya aldırılmıştır. Suyun kaynağında saniyede 160 litre su akar.1948 yılında Bayındırlık Bakanlığı 1.841.184 lira vermiştir. 3600 tonu bulan su borusu, Karabük Demir ve Çelik fabrikasına ısmarlanmıştır. Su davasının bu şekilde halledilmesi ile Diyarbakır'ın 50 senelik inkişafının ihtiyacı da karşılanmış olacaktır(10)

Hamravat'ın Sonu

Diyarbakır'ın simgelerinden biri sayılan Hamravat, ne yazık ki, kentin son 30 yıl içinde büyüyüp, genişlemesi sonucu, yetmez olunca çeşitli sularla karıştırıldığı için değerini ve özelliğini yitirdi.

Hamravat suyuna başka suların karışımı il kez olmuyordu tabi... Eldeki kayıtlara göre ilk karışım 1902 yılında olmuş. Bu tarihlerde Hamravat suyuna "Nehr-i Cedid" adında bir suyun karıştırıldığı belirtilir.

Yakın yıllarda ise İçkale, Balıklı, Anzele gibi çok değişik suların karıştırılması ile Hamravat suyu iyice bir bozuldu, özelliğini ve güzelliğini yitirdi. Ayrıca, Karacadağ eteklerinde, özellikle kaynakların yoğun olduğu Gözeli'de son 20 yıl içinde başlatılan yapılaşma yanında bazı sanayi tesislerinin oluşması da Hamravat kaynaklarını olumsuz etkiledi.

Hatta zaman zaman buradaki sanayi tesislerinin kimyasal atıklarının Hamravat'a karıştığı da saptandı. Anlayacağınız, her derde deva bu şifalı suyu da kaybettik ve ne yazık ki Evliya Çelebi'nin "Diyarbakır'ın yüz suyu" dediği Hamravat da diğer pek çok güzellik gibi artık anılarda kaldı ve ne yazık ki şimdilerde Diyarbakır'da yaşayanların pek çoğu Hamravat'ın adını bile bilmiyor.

Günümüzde kentin çok büyük bir bölümüne artık "Kral Kızı Barajı"ndan getirilen su veriliyor. Yüksek basınçlı, soğuk, ama ne yazık ki bu suda Hamravat'ın tadı ve güzelliği yok. (6)

Arbedaş Çeşmesi (Merkez)

Diyarbakır Nasuh Paşa Meydanı'nda, Saray kapısına giden yolun sur duvarları ile birleştiği yerdedir. Çeşmenin üzerindeki kitabede Kanuni sultan Süleyman zamanında 1531 yılında yaptırıldığı öğrenilmektedir. Cadde seviyesinden aşağıda olan çeşmeye altı basamaklı bir merdivenle inilmektendir. Önünde bir havuzu bulunan çeşmeye iki musluktan su akmaktadır. (www.sudemle3.blogcu.com/3499347)

E.Çelebi bu suyu şekilde tanımlar "Erbaataş suyunun özellikleri:İsminin nedeni şöyledir: Çok soğuk olduğundan içinden dört taş çıkaramaya yaratılmış bir kişinin gücü yetmez.Onun için erbaa (dört)taş denilen temiz bir sudur. Bu saf su Nasuhpaşa Meydanı semtinde içkale duvarına bitişiktir". (Martin van Bruinessen ve Hendrik Boeschoten.Evliya Çelebi Diyarbakır'de.İst.1997.s.265)

Belediye Başkanı Adil Tekin'in Nutku

(10Şubat 1953 günlü Diyarbakır gazetesinden)

Suyun işletmeye açılması münasebetile belediye önünde yapılan törende Belediye Başkanı Adil Tekin tarafından söylenen nutku aynen aşağıya yazıyoruz;

"Aziz hemşerilerim, muhterem vatandaşlarım, Her fırsatta şehrimizin iktisadî, coğrafî, kültürel durumlarından ve her bir köşesi tarihin bir devrini şahit olarak gösteren, tarihî âbidelerden iftiharla bahsederken, asıl hayat kaynağı olan Hamravat suyundan bahse cesaret edemiyorduk. Bunun sebebi aşikârdır".

Adil Tekin Çünkü;

"Abı hayat namile maruf olan Hamravat suyu, Türkiye'mizin belli başlı sularının en sıhî ve içmeye en müsait olanıdır. Fakat bir zamanlar künklerle, bir zaman toprak kanallarla şehre gelen bu su 930 senesinde bir dereceye kadar tamire uğramış, Bağlarbaşı su deposundan şehre kadar borularla gelmişse de, bu tesisler de esas gayeye cevap vermemiştir".

"Muhterem dinleyicilerim,

Bu vesileden bilistifade evvelâ bu suyun tarihinden bir nebze bahsetmeyi faydalı buluyorum. Bu suyun ilk olarak Diyarbakır'a ne suretle geldiği hakkında tam bir malûmat bulunmamasına rağmen eldeki mevcut "vesikalara göre, bu suyun ilk defa 400 küsur sene evvel Kanunî Sultan Süleyman tarafından menbaı olan Gözeli'den kanalla şehre getirildiği ve bu suya 318 ve müteakip senelerce su yollarının bozulması üzerine o zamanki Vali Nazım Paşa tarafından teşkil edilen bir heyet marif etile su sahiplerini tesbit ve halktan alınan

altun para ile tekrar yeniden tamir edilerek, şehre akıtıldığı ve bu halin 930 Cumhuriyet devrine kadar devam ettiği.

Su yollarının tekrar bozulması, kanalların arıza yapması yüzünden bu iş o zamanki Vali Nizamettin Ataker ve Belediye Reisi Gafur Bey tarafından bu işe Önem verildiği ve nihayet Bağlarbaşı'ndan şehre kadar üçyüzlük borular düşemek suretile şehre getirildiği ve Bağlarbaşı'ndan Gözeli'ye kadar kanalların tamir edildiği, bunu müteakip de şehrin birdenbire genişlemesi ve bilhassa yeni şehrin inkişafı ve çok su sarf eden istasyon ve civarı, tayyare alayı gibi yerlere suyun tahsisi üzerine, şehre su az geldiği gibij gerek miktar ve gerekse tazyik bakımından artık ihtiyaca cevap veremediği anlaşılmış, gerek memleket büyüklerinin ve gerekse seleflerimizin alâkasile 949 yılında su işi tekrar ele alınmış ve keşifleri yaptırılarak inşaatına başlanmıştır”.

“Kıymetli hemşerilerim,

Bu su tam Hamravat suyunun menbaı olan Gözeli köyünden doğrudan doğruya beşyüzlük demir boruya alınmak suretile şehre getirilmekte ve hiç bir yerde el sürülmeden ve mikrop almadan vatandaşların istifadesine arz edilmiş bulunmaktadır. Bu su için şimdiye kadar iki milyon lira sarf edilmiştir. Bunun bir milyon üç yüzbin lirası, demir borulara, altı yüzbin lirası inşaat müteahhidine, elli bin lirası bu işde çatışan mühendis ve personellere ve elli bin lirası da müteahhitten noksan alınan işlerin ikmaline sarf edilmiştir. Bu suretle bugün huzurunuz açılacak olan su, bu suretle şehre gelmiş bulunmaktadır.”

“Aziz hemşerilerim,

İşletmeye bugün açacağımız su tesisatı sur dışı tamamen ikmal edilmiştir. Sur içinde ise, Urfakapı - Balıkçılarbaşı - Alipaşa Mahallesi ve Melik Ahmed'in iki tarafının boruları döşenmiştir. Ayrıca Dağ kapısından Mardin kapısı karakoluna kadar Gazi caddesi döşenmiştir. Boru döşenen bu yerdeki vatandaşlara Mart birden itibaren su verilmeğe başlanacaktır. Bu semt ve mahallelerin haricinde kalan yerlerin de keşifleri yapılmaktadır. Önümüzdeki yılda bunlar da ikmal edilerek, su verilmek için çalışılmaktadır.”

“Sayın hemşerilerim,

Bugün huzurunuz açacağımız su, vaad edilen tarihte aktılamamıştır. Biraz geç kalmıştır. Takdir edersiniz ki, su işi yeraltı inşaatıdır. Diğer inşaatlar gibi, çabuk yapılabilecek bir iş değildir. Belediyeniz, bu suyu akıtmak için iki

seneden beri çok emek vermiş tirr'Faka t bazı haklı set?ejpler dolayisile uzamıştır. Bununla-beraber, yine su akıtılmıştır. Belediyeniz bugünkü neticeyi almak için çok emek sarf etmiş ve büyük fedakârlıklara katlanmıştır”.

“Bu suyun ilk banisi olmak itibarile Sultan Süleyman hazretlerini burada yad etmeyi bir borç bilirim. Bunu müteakip bu suyun 318 tarihinde yeniden ele alınması ve bir esaslı şekle konulmasında büyük hizmeti geçen merhum eski Diyarbakır Valisi Nazım Paşa hazretlerine de Allah’tan rahmet diler hürmetle anarım. Yine bu suyu tekrar ihya etmek için çok emeği geçen ve bugün hâlâ içmekte olduğumuz suyun şehrimizde akıtılmasında büyük rolü olan eski Diyarbakır valilerimizden Nizamettin Ataker’i hürmetle anar kendisine minnet ve şükranlarımızı şehir namına sunarım.”

“949 senesinden bugüne kadar bu su işinde esaslı yardımları bulunan ve hizmetleri geçen eski ve yeni milletvekillerile belediye reis ve heyetlerinin büyük mesailerini de burada huzurunuzda anmayı büyük bir vazife bilirim”.

“İçme su müteahhidile belediye arasında hasıl olan ve uzun müddet devam eden ihtilâfın halli hususunda ve bugünkü suyun fiilen akıtılmasında fiilen büyük bir hissesi ve yardımı olan maddî, manevî hiç bir mü-zaharetini esirgemeyen ve bu suretle geçmişteki selefine yakışır bir şekilde hareket ederek şehrimize hizmet eden valimiz sayın Servet Sürenkök’e, huzurunuzda şehir namına alenen teşekkür ederim. Bu arada muhterem vatandaşlarım, şehrimizin bu önemli derdi olan su işinde bütün isteklerimizi büyük bir anlayış göstererek aynen kabul eden devlet

rical ve erkânımıza da şükranlarımızı sunar, memleketimize hayırlı olması için suyu işletmeye açarım”.

Diyarbakır da ilk şebekenin tarihi 1935’li yıllara gitmektedir. Vakıflar İdaresi tarafından yaptırılan şebeke font olup, şebeke kayıpları yüksektir. Diyarbakır kentinin artmakta olan içmesuyu ihtiyacını karşılamak amacıyla ilk planlı ve sağlıklı çalışmalar 1972 yıllarında başlamıştır. Gözeli Kaynağından 11 km. uzunluğunda 1000 mm çapında öngerilmeli beton borularla bir isale hattı teşkil edilmiş ve bu hattın sonunda 9000 m3 hacimli bir toplama deposu inşa edilmiştir.

1990’ lı yıllarda artan yoğun göç nedeniyle mevcut su miktarı ve tesisler ihtiyacı karşılayamaz hale gelmiştir. Gözelide ilave kuyular açılmış ve isale hattının 1 km.’si yenileme çalışmaları başlatılmış ancak devam etmemiştir.

1995 yılında altyapının tamamen felç olması nedeniyle şehrin 2030 yılına kadar sorunsuz su temini için yeraltı suları yerine yüzeysel su kaynakları alternatifi üzerinde durulmuş; evvela Devegeçidi Barajı daha sonra kirlilik nedeniyle vazgeçilerek Dicle Barajı’na yönelenmiş ve kaynak olarak seçilmiştir.

Son yıllarda yaşanan göçle, kent nüfusunun artması ve şebeke sisteminin eski ve kayıplarının fazla olması nedeniyle büyük oranda su sorunu yaşanmakta idi. Diyarbakır İçmesuyu Arıtma Tesisi Projesi kentin içme, kullanma ve endüstri suyu gereksinimini 2025 yılına kadar karşılayacaktır. Proje 2

kademedan oluşmaktadır. Şu anda işletilen kısım projenin 1. kademesini oluşturmaktadır. Kentte su sorununun oluşmasıyla birlikte 2. kademe programa alınacak ve ihale edilecektir.

Önceki yıllarda kentin ihtiyacına cevap veremeyen su üretimimiz, 2001 Haziran ayında DSİ tarafından yapılan ve şu an DİSKİ tarafından işletilen Diyarbakır İçmesuyu Arıtma Tesis'i'nin devreye alınmasıyla yeterli hale gelmiştir.

Diyarbakır'ın kullanımına verdiğimiz su; son derece kaliteli ve Avrupa Topluluğu Standartları ve TSE 266 Standartlarına uygundur. " Çağdaş bir kent" olgusunun en önemli temel taşlarından biri olan altyapı konusunda DİSKİ çalışmalarını son yıllarda hayata geçirdiği dev projelerle daha modern ve etkin hale getirdi. (3)

Günümüzde Su tesisleri

DİSKİ-Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi 4 Mayıs 1995 tarih ve 22277 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 95 / 6750 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kurulmuş olup 01.01.1996 tarihinde Kamu Tüzel Kişiliği'ni kazanmıştır. Diğer bir ifadeyle, Diyarbakır'ın su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek görevi, DİSKİ Genel Müdürlüğü' ne verilmiştir.

Hamsu arıtma tesisi

Atıksu arıtma tesisleri (DİSKİ)

Kanuni'nin Karacadağ'dan su getirdiği Gözeli'deki Belediyeye ait su merkezi

DSİ

Diyarbakır içme ve kullanma sularının temin yerleri:

1. Gözeli suyu kaynağı(Kaptaj):Ana kaynak serap gözelidir.Bu kaynak Urfa istikametinde 16.5 km. mesfededir. 5 sertlik derecesinde olan bu su 1000 mm.lik borular vasıtasıyla 850 lt/sn.lik bir debiyle bağlarbaşındaki depolardan birine depolanarak kente verilmektedir
2. Anzele kaynağı: Kaynağı sur içinde,şehir merkezinde olan anzele su deposunun gözeli Alıpınar kaynakları istikametindedir, Debisi 150 lt/sn.dir.İçilebilen bu su 5 sertlik derecesindedir. İskenderpaşa, Yenişehir, Alipaşa, Melik Ahmet paşa ve Lalabey mahallelerinin su ihtiyacını karşılamaktadır.
3. İçkale kaynağı suyu 12 sertlik derecesindedir. Fatihpaşa, Cevatpaşa ve Dabanoğlu semtlerinin su ihtiyaçlarını karşılamaktadır.
4. 4.Alıpınar: Su deposuna toplanan su şehrin batısındaki bir kaynaktan çıkmaktadır.debisi 150 lt/sn olan bu su 6 sertlik derecesine sahiptir
5. Koşu meydanı kaynağı:Sondajla çıkartılıp koşu meydanı su deposuna toplamam 0 sertlik derecesindedir ve debisi 10 lt/sn'di.Bu depo bağların bir kısmı ile cezaevi civarının su ihtiyacını karşılamaktadır (7)

Diyarbakır Su Sistemi

İlimizdeki mevcut içmesuyu iki ana gruptan ibarettir; kaynak suları ve derin kuyulardan dalgıç pompalarla çıkarılan sular.

Gözeli su kaynakları ve 20 kuyudan dalgıç pompa ile çıkarılan sular Bağlarbaşı ana su deposuna isale hattı ile gelmekte ve dağıtımı yapılmaktadır. Ayrıca şehirdeki mevcut depolardan dalgıç motorlarla su çıkarılıp dağıtılmaktadır.

İçmesuyu ana kaynaklarının başında Gözeli su membası gelmektedir. Diyarbakır'ın en eski su kaynağıdır. Zamanla kaynağın su kapasitesi artırılmıştır. Bu kaynaktan sağlanan içme suyu 810 L/s kapasiteli bir isale hattı ile şehir şebekesine verilmektedir. Ayrıca şehrimizin değişik semtlerinde bulunan 3 kaynak ve bir su sondaj kuyusu mevcuttur.

Bunlardan Alıpınar su kaynağı 50 L/s civarında bir debiye sahip olup kaynak üzerinde kurulmuştur.

Aynı şekilde pompa sistemi ile suları şehir şebekesine verilen Anzele su kaynağı 150 L/s, İçkale su kaynağı ise 40 L/s'lik bir debiye sahiptir. Koşuyolu su sondaj kuyusunun debisi ise 15 L/s'dir. Bu su direkt olarak şehir içme suyu şebekesine verilmektedir. Halen 34 su kuyusu mevcuttur.

İlimizde kullanılan yıllık ortalama içme suyu miktarı 30000000 m³'dür. İlimizde içme ve kullanma suyu ile ilgili paket proje kapsamında Dicle Barajı şehir içme suyu isale hattı, isale hattı üzerinden yapılacak hamsu arıtma tesisleri, şehir içi içme suyu projesi, şehir içi kanalizasyon

şebekesi projesi, yüklenici firma tarafından yapılmaya başlanmıştır.

Su kirliliği için özel klorlama cihazları kullanılmaktadır. Klorlamanın sağlıklı yapıp yapılmadığı her gün Çevre Sağlık Müdürlüğü teknisyenlerince şehrin çeşitli yerlerinden alınan su numunelerin tahlili ile denetlenmektedir. İlimizde içme ve kullanma sularının Hıfzıssıhha Müdürlüğü tarafından kimyasal ve bakteriyolojik analizleri yapılmakta olup Çevre Sağlık Müdürlüğü'nce kontrolü yapılmaktadır.

Atık Su Sistemi, Kanalizasyon ve Arıtma Sistemi

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, atık su arıtma tesisi DİSKİ Genel Müdürlüğü tarafından faaliyete geçirilmiştir. Büyükşehir Belediyesine tabi olan atık su arıtma tesisi, şu anda % 30 verimle, mekanik olarak arıtma yapmaktadır.

Şehirdeki evsel atıksular yaklaşık 300 km uzunluğunda toplama sistemi ile toplanarak, toplam 17 km uzunluğunda çapları 700 mm ile 1800 mm arasında değişen kolektör hatlarına bağlanarak 2000 mm' lik tek bir kolektör hattı ile cazibeli bir şekilde arıtmak üzere atık su arıtma tesisine verilmektedir.

Kent içindeki atık suların toplanıp bunların tekrar kullanıma sunulması amacıyla yapılan toplama sistemleri üç alt kademe belediyesinden, Suriçi ve Yenişehir Belediyesi sınırları dahilinde tamamlanmış olup, Bağlar Belediyesi sınırları dahilindeki yerleşim alanlarında tamamlama çalışmaları sürdürülmektedir.

Alt yapısı tamamen yenilenmiş olan Suriçi Belediyesi sınırları dahilinde evsel atık sular ve yağmur suları için ayrı toplama sistemleri yerleştirilmiş olmakla birlikte, büyük oranda eski toplama sistemlerinin kullanıldığı diğer yerleşim alanlarında evsel atık sular ve yağmur suları henüz aynı sistemle toplanmaya devam etmektedir (Kaynak: Diski Genel Müdürlüğü).

Atıksu arıtma tesisi çamur arıtım ünitesinden çıkan çürümüş çamurlar gerekli analiz ve araştırmalardan sonra uygun bulunursa tarım arazilerinde toprak iyileştirici ve gübre şeklinde kullanılması düşünülmektedir. Çıkacak olan metan gazının ise ısınma amaçlı kullanılması planlanmaktadır.(8)

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi DİSKİ Genel Müdürlüğü, kentin su kapasitesini artıracak 15'er bin tonluk iki depo yapıyor.

14 Kasım 2008

30 bin tonluk su deposu

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi DİSKİ Genel Müdürlüğü, kentin su kapasitesini artıracak 15'er bin tonluk iki depo yapıyor.

Depo çalışmalarının bir ay sonra tamamlanması hedeflenirken içme suyu rezervine çok büyük katkı sağlayacak toplam 30 bin tonluk depolar sayesinde, su arızaları sırasında kesintilerin önüne geçilmiş olacak.

Televizyon vericilerinin bulunduğu Talaytepe'deki iki ayrı içme suyu deposunda aralıksız devam eden çalışmanın 1 ay sonra tamamlanması hedefleniyor. Çalışmaları aralıksız sürdürdüklerini belirten DİSKİ Genel Müdürü Yaşar Sarı, Talaytepe su depolarının çok önemli olduğunu ifade etti. Kentin önemli bir açığını kapatacağını belirten Sarı, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Talaytepe 4-2 deposu içme suyu depolarımızdan birisidir. Hacmi 15 bin tondur. İzolasyonunu tamamladığımızda bir ay içerisinde kente 15 bin tonluk bir rezerv daha kazandırmış olacağız. Yine bu depomuzun hemen 300 metre yakınında 5-2 depomuz var. O da 15 bin tonluk depodur. İki adet 5 bin topluk depolarımız da var. Hedefimiz bunları tamamladığımızda kentimize 40 bin tonluk rezerv kazandırmış olacağız. Bunun anlamı şudur; su arızalarında kente abonelerimize bu arızayı hissettirmeden gidermektir. Bu depolarımız

hizmete girdiğinde arızalarımızı da rahatlıkla onarabileceğiz." (www.diyarinsesi.org)

Diyarbakır'da 83 yerleşim birimine su verilecek

22 Şubat 2010

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi'nin (DİSKİ) Merkez Sur ilçesinin mahallesine dönüşen toplam 83 yerleşim birimine 120 kilometrelik kazı yaparak şehir şebekesinden su vereceği bildirildi.

DİSKİ'den yapılan açıklamada Büyükşehir Belediyesi'ne bağlanan ve yapılan sondaj çalışmalarında suyu yetersiz ve kalitesiz olan 35 köy (çevre mahallesi) ve 48 mezraya (küme evlerine) olmak üzere 83 yerleşim birimine ortalama 120 kilometrelik hat döneyerek şebeke suyu verileceği bildirildi. Açıklamada Büyükşehir Belediyesi'nin hizmet sınırlarının 20 kilometre yarıçapına çıkarılmasıyla köy statüsü kaldırılıp Büyükşehir'in mahallesine dönüştürülen yerleşim birimlerinin su sorununu çözmek için mevcut su kaynaklarını revize çalışması yürütldüğü kaydedildi.

"Diyarbakır'a yakın yerleşim yerlerinde yılların ağır ihmali ve hizmetten yoksun bırakılmışlıktan kaynaklanan susuzluk sorununu derinden yaşayan köylerden birçoğunun suyunun olmadığı, olanların da sağlıksız çeşmelerden bu ihtiyaçlarını giderdiği tespit edildi" bilgileri aktarılan açıklamaya şöyle devam edildi: "İlk etapta, su kaynağına ulaşmak ve kısmen de olsa su rezervini artırmak amacıyla yapılan sondaj çalışmalarıyla elde edilen suların mevsimsel koşullara bağlı olarak yetersiz kaldığı ya da su

kalitesinin yetersiz olduğu görüldü. Bu nedenlerle DİSKİ suyu az veya kalitesiz olan Merkez Sur ilçesine bağlı 35 mahalle ile buna bağlı 48 ayrı küme evlerine yönelik dev bir proje hazırladı. Proje kapsamında Bağpınar, Büyükkadı, Erimli , Haciosman, Karaçalı, Karpuzlu, Köprübaşı, Nahırkıracı, Sati, Yiğitçavuş gibi toplam 83 yerleşim birimi bulunuyor ve bu yerleşim birimlerine uluslararası standartlarda mineral zenginliği ve sertlik derecesi bakımından yüksek kaliteli arıtılmış su verilecek.” DİSKİ Genel Müdür Vekili Fahrettin Çağdaş, toplam nüfusu 33 bin 434 olan 83 yerleşim birimine Su Arıtma Tesisi’nden su götürmek için ortalama 120 kilometrelik kazı yapacaklarını söyledi. Çağdaş, 83 yerleşim biriminin nüfusunun Kaynartepe ile aynı olduğuna dikkat çekerek, “Aynı hizmeti kent merkezinde yapmış olsaydık sadece 6 kilometrelik hat döşememiz gerekecekti, yani aynı hizmeti kent merkezinde yapmak ile bu 83 yerleşim birimine yapmak arasında maliyet açısından 20 kat fark vardır. Projemiz son aşamaya geldi. Maliyetin 20 milyon TL olduğunu tahmin ediyoruz” dedi. (www.diyarinsesi.org)

Nisan 2011:11 yılda 1128 km sı isalesi ikmal edildi.

Diyarbakırda suyun görselliği için Koşuyolu parkına bakalım

KAYNAKLAR

1. Basri KONYAR Diyarbakır Yıllığı Ankara 1936, sf 207, 211-2122
2. Şevket BEYSANOĞLU Anıtları ve Kitabeleri ile Diyarbakır Tarihi 2. cilt
3. (DİSKİ)
4. diyarbakir@yahooogroups.com
5. Mustafa Akif TÜTENK « «Aımid Şehrinin Hicretten Evvel Menba Suları. Karaamid Dergisi.1956-1957-1958.s— 365
6. Mehmet MERCAN Yahoo Diyarbakır Mail Grubu
7. M.Faruk Albayrak: Diyarbakır Merkez İçme Suları. D. Ü. Coğrafya eğitimi bölümü.Diyarbakır. 1996. s. 19
8. T.C.Diyarbakır Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Diyarbakır 2004 İl Çevre Durum Raporu Diyarbakır – 2005
9. (O.Cezmi Tuncer Diyarbakır Evleri Büyükşehir Belediye yayı.1999.s.10)
10. Cahit Beğenç: Diyarbakır ve Raman Ulus Basımevi Ankara 1949.s.16